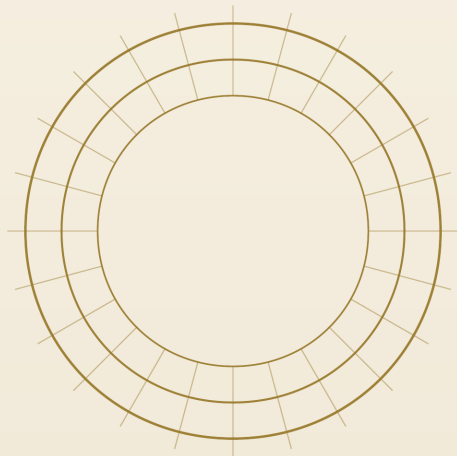

LUMINA NEMURITOARE

EDIȚIA ÎNVĂȚĂTORULUI

*Esența Învățăturii Divine prin Toate
Religiile Lumii, povestită în pilde*

CINCIZECI ȘI CINCI DE PILDE DIN TRADIȚIILE LUMII

ALIN DRAGOȘ

REVERB PUBLISHING

LUMINA NEMURITOARE

EDIȚIA ÎNVĂȚĂTORULUI

LUMINA NEMURITOARE

EDIȚIA ÎNVĂȚĂTORULUI

*Esența Învățăturii Divine prin Toate
Religiile Lumii, povestită în pilde*

CINCIZECI ȘI CINCI DE PILDE DIN TRADIȚIILE LUMII

ALIN DRAGOȘ

Scriitor · Filozof · Psiholog

REVERB PUBLISHING

LUMINA NEMURITOARE · EDIȚIA ÎNVĂȚĂTORULUI
Esența Învățăturii Divine prin Toate Religiile Lumii, povestită în pilde

Copyright © 2026 Alin Dragoș

Toate drepturile rezervate.

Nicio parte a acestei cărți nu poate fi reprodusă sau transmisă sub nicio formă și prin niciun mijloc, electronic sau mecanic, inclusiv fotocopiere, înregistrare sau orice sistem de stocare și recuperare a informației, fără permisiunea scrisă a autorului, cu excepția unor scurte citate incluse în recenzii.

Prima ediție, 2026

Reverb Publishing · Focșani, România

Pildele sunt repovestite în proză proprie din texte aflate în domeniul public, atribuite fiecărui izvor în parte. Lista completă a izvoarelor se află la sfârșitul cărții. Cartea este o lucrare de sinteză filozofică și spirituală; citatele din texte sacre sunt reproduse în scop de studiu comparat.

*Pentru tine, cel care cauți —
indiferent de numele pe care îl dai divinului,
indiferent de limba în care te rogi.*

Lumina e aceeași.

CUPRINS

Cuvânt Înainte	7
Introducere	11
Capitolul I — Dumnezeu — Fețele Infinitului	22
Capitolul II — Iubirea — Forța care mișcă stelele	42
Capitolul III — Suferința — Focul care purifică	61
Capitolul IV — Conștiința — Misterul din centrul existenței	80
Capitolul V — Moartea — Poarta cea Mare	98
Capitolul VI — Calea — Practica transformării	119
Capitolul VII — Lumina interioară — Scânteia care nu se stinge	137
Capitolul VIII — Sinteza — Un mesaj, o mie de voci	156
Epilog	176

CUVÂNT ÎNAINTE

Către cititorul care nu știe încă de ce a deschis cartea

Cartea aceasta a mai fost scrisă o dată.

Prima oară am vrut să fie limpede. Am luat pe rând marile tradiții ale lumii și am spus cinstit ce afirmă fiecare despre lucrurile care nu se pot ocoli: Dumnezeu, iubirea, suferința, moartea. Am avut grijă să nu pun pe nimeni mai sus. Am verificat, am cântărit, am tăiat exagerările. A ieșit o carte corectă.

Am recitit-o mai târziu și am dat peste ceva ce nu-mi convenea.

Îmi aminteam argumentele. Nu le duceam cu mine. Puteam să spun ce zice Vedanta despre Sine și ce zice budismul despre lipsa lui. Dar nimic din toate acestea nu mă oprea pe stradă. Ce mă oprea erau poveștile. Trei sau patru, vechi de mii de ani, intrate în text aproape din greșeală. Pe acelea nu le țineam minte. Mă țineau ele pe mine.

O frază care te convinge stă la tine o săptămână. O poveste care te nimereste se mută la tine cu tot cu bagaje și nu mai pleacă.

Am stat destul cu asta ca să cred că știu de ce.

Argumentul vorbește cu partea din tine care judecă, iar aceea are o singură treabă: să spună da sau nu. După ce a spus, se odihnește. De aceea e atât de comod — îți cere un verdict, și verdictul e ieftin. Poți fi perfect de acord cu o propoziție despre iubire fără să iubești pe nimeni în ziua aceea.

Povestea nu îți cere nimic. Nu are teză, nu poate fi nici aprobată, nici respinsă. Te bagă înăuntru și te lasă acolo. Iar dacă ai intrat cu adevărat, ieși cu o hotărâre pe care nu ai luat-o — fiindcă nu ai luat-o tu, s-a luat în tine.

Există un punct, în orice discuție despre lucrurile ultime, în care argumentul își termină treaba — nu fiindcă ar fi fals, ci fiindcă a dat tot ce avea. Nimeni nu a fost vreodată argumentat până în iubire. De acolo încolo se merge cu altceva. Oamenii au știut asta înaintea noastră și de aceea ne-au lăsat povești.

Trei lucruri pe care cartea aceasta nu le face. Le spun de la început, ca să nu pierzi timp.

Nu compară religiile ca să aleagă una. Nu e un concurs. Nu am juriu și, dacă aș avea, nu m-aș numi pe mine în el. Nimeni nu poate judeca toate casele din afara tuturor, pentru că oricine judecă stă undeva — iar locul acela unde stă e și el o casă, chiar dacă nu are nume și nu are turlă.

Regula mă leagă și pe mine, așa că spun de unde vorbesc. Stau în casa în care m-am născut: creștinismul răsăritean, cu clopotele lui, cu posturile pe care le țin prost, cu tămâia care îmi spune ceva înainte să apuc să mă gândesc. Nu am ales-o: mi-a fost dată, cum îi e dată omului limba în care visează. Am umblat destul prin celelalte cât să știu că nu am ce să le învăț. Dar am scris cartea aceasta stând undeva, nu nicăieri, și e drept să știi unde. Dacă aș fi crescut cu altă limbă a rugăciunii, ar fi ieșit puțin altfel. Nu în ce afirmă. În ce sună cald.

Nu le amestecă într-una singură. Ispita e mare și arată bine: iei câte puțin din fiecare, scoți ce e colțuros, și îți iese o fiertură calduță, pe care o poate bea oricine și care nu hrănește pe nimeni. Deosebiriile sunt reale, iar unele nu se împacă printr-o notă de subsol: pentru o casă, Dumnezeu s-a făcut om într-un anume an, într-un anume oraș; pentru vecina ei de peste deal, tocmai asta e singurul lucru care nu se poate spune. Nu voi netezi asta.

Nu convinge pe nimeni de nimic. Nu am scris-o ca să te mut dintr-o credință în alta, nici din necredință în credință. Dacă închizi cartea crezând exact ce credeai când ai deschis-o, dar cu o fereastră în plus în perete, atunci și-a făcut treaba.

Ce face, atunci? Le dă cuvântul pe rând și ascultă.

Nu e puțin, deși sună a puțin. O tradiție se ascultă în limba ei, nu în a ta. Te supără ceva? Rabdă. Nu căuta imediat explicația care te liniștește — aceea se găsește întotdeauna, și întotdeauna e a ta, nu a ei.

Dacă ai deschis cartea ca să afli cine are dreptate, o să te plictisești.

Un cuvânt despre pilde, fiindcă sunt cea mai mare parte a cărții.

Toate sunt vechi și niciuna nu e a mea. Le-am luat de unde au fost spuse întâi — din upanișade și din canonul budist, din Evanghelii și din pateric, din Rumi, din Talmud, din Zhuangzi. Le-am repovestit însă cu cuvintele mele. O poveste copiată e o poveste moartă: ca să trăiască, trebuie să treacă prin cineva, iar cel prin care trece lasă urme pe ea.

Asta înseamnă că au trecut și prin mine: unde tradiția are trei versiuni, am ales una; unde povestea avea un amănunt care azi nu se mai înțelege, l-am lăsat afară. Un singur lucru nu mi-am îngăduit: să le îndulcesc. Unele sunt aspre, unele nu se termină bine, în unele cel drept pierde. Așa au fost spuse și așa rămân.

Și acum singurul lucru pe care ți-l cer, fiindcă fără el cartea nu lucrează.

Pilda se citește o dată, până la capăt, fără să cauți înțelesul pe drum. Înțelesul nu stă ascuns la sfârșit, ca o cheie sub preș; e în toată povestea deodată, iar dacă îl vânezi din prima frază treci pe lângă el. Când ai terminat-o, lasă cartea jos. Un minut ajunge.

Iar apoi interdicția, care e mai importantă decât regula.

Nicio pildă din cartea aceasta nu e despre altcineva.

Nu e despre fratele tău care nu ascultă, nu e despre vecina care se crede evlavioasă, nu e despre bieții oameni din alte veacuri care nu știau ce știm noi. În clipa în care îți spui *asta i-ar prinde bine cuiva*, pilda s-a stins în mâna ta și nu o mai aprinzi la loc.

Sunt despre tine. Toate. Mai ales acelea în care cel care greșește nu-ți seamănă deloc.

Paginile scurte de după fiecare poveste, cele numite „Ce știe pilda”, sunt ale mele și au greutatea părerii unui om. Dacă povestea îți spune altceva decât îți spun eu acolo, crede povestea.

De aici înainte, vocea cea tare din carte nu mai e a mea. Vorbesc oameni morți cu mii de ani înaintea mea, în limbi pe care nu le știu, sub ceruri pe care nu le-am văzut. Eu doar îi așez în aceeași încăpere și am grijă să fie destulă liniște cât să se audă unul pe altul.

— Alin Dragoș

Focșani, România

INTRODUCERE

Unul din mulți — mulți dintr-unul

Acum vreo șaizeci de mii de ani, poate mai mult, cineva a făcut cu un mort ceva ce nu face niciun animal.

Nu l-a lăsat acolo. A săpat. A așezat trupul îndoit, ca pe un om care doarme, cu genunchii la piept. A presărat peste el ocru roșu, culoarea sângelui, singura culoare pe care o avea. A pus alături lucruri: o unealtă de piatră, un corn de cerb, ceva de mâncare.

Stai o clipă cu amănuntul acela din urmă. Cineva a crezut că mortului lui o să-i fie foame.

Aici începe tot. Nu în temple, nu în cărți sfinte, nu în concilii. Într-o groapă, cu o mână care pune o bucată de carne lângă o gură care nu mai mănâncă. Prima teologie din istorie nu a fost scrisă și nu a convertit pe nimeni. A fost un gest făcut împotriva evidenței, de cineva care vedea foarte bine că celălalt nu se mai mișcă și care a refuzat să tragă concluzia.

La Șanidar, în munții Irakului, s-a găsit un mormânt vechi de zeci de mii de ani în jurul căruia polenul stătea în grămăjoare, ca și cum ar fi fost puse acolo flori. Unii cercetători spun că au fost flori. Alții spun că polenul a fost cărat de rozătoare. Cearta nu se va închide niciodată.

Dar nimeni nu se ceartă pe ocru, și nimeni pe felul în care a fost așezat trupul. Iar dacă omul acela nu a pus flori, a făcut ceva la fel de neverosimil: a stat lângă un mort destul cât să-l așeze frumos.

Din gestul acela au ieșit, până la urmă, piramidele, Vedele, catedralele gotice, chemarea muezinului la răsărit și un călugăr care mătură o curte de nisip la cinci dimineața. Tot ce numim viață spirituală este același gest, mai mare.

Rămân două întrebări. De unde vine el. Și de ce, când oamenii care l-au făcut au început să spună ce cred, au spus lucruri care rimează — deși nu se cunoșteau, deși îi despărțeau oceane și mii de ani.

ÎNTREBAREA — NU SE PUNE ORICÂND

Nimeni nu s-a întrebat vreodată ce e dincolo în timp ce râdea la masă cu prietenii.

Întrebarea are ora ei. Vine la trei dimineața, când te trezești fără motiv și tavanul pare mai jos decât de obicei. Vine pe holul unui spital, între două uși. Vine la o săptămână după înmormântare, nu la înmormântare — atunci e prea multă treabă de făcut. Și mai vine, din când în când, în plină zi bună, fără nimic care să o cheme: te oprești cu cheia în ușă și, pentru o clipă, tot ce ai construit ți se pare al altcuiva.

De aceea se înșală cine o tratează ca pe o problemă de gândire. Curiozitatea întreabă *cum* și se astâmpără când i se răspunde. Întrebarea aceasta întreabă *de ce* și nu se astâmpără niciodată, fiindcă nu s-a născut în cap. S-a născut într-un loc fără cuvinte și împinge de acolo.

S-au dat explicații pentru toată povestea, și unele sunt bune. Că avem un creier făcut să vadă intenții peste tot, fiindcă e mai ieftin să confunzi vântul cu un tigru decât invers. Că știm de moartea noastră fiindcă putem să ne închipuim mintea altuia, iar de acolo până la a ne închipui lipsa propriei minți nu e decât un pas.

Explicațiile acestea lămuresc mașinăria. Nu lămuresc ora.

Și mai e ceva ce nu lămuresc deloc. Oriunde a fost pusă întrebarea, răspunsul a luat-o în aceeași direcție. Nu în sus, cum ne-am aștepta. Înăuntru.

„Când vă veți cunoaște pe voi înșivă, atunci veți fi cunoscuți” — *Evanghelia după Toma*.

„*Ayam atma brahma*. Sinele acesta este Absolutul” — *Mandukya Upanișada*.

„Cine se cunoaște pe sine își cunoaște Domnul” — vorbă intrată în tradiția sufită sub numele Profetului.

Trei limbi, trei lumi, aproape trei mii de ani între prima și ultima. Și toate trei arată spre același loc, care nu e un loc: spre cel care întreabă.

Una dintre cele mai vechi povești pe care le are omenirea începe la ora aceea.

Pilda lui Ghilgameș și a ierbii de pe fundul mării

Repovestită din Epopeea lui Ghilgameș, tăblițele IX–XI

Ghilgameș era rege în Uruk și nu-i lipsea nimic: zidul cetății, puterea, frumusețea și un prieten — Enkidu, sălbaticul, singurul om care îl bătuse vreodată și singurul pe care îl iubea.

Enkidu s-a îmbolnăvit și a murit în douăsprezece zile.

Ghilgameș nu a îngăduit să fie îngropat. Șase zile și șapte nopți s-a învârtit în jurul lui, ca leoaica pe lângă locul de unde i-au fost luați puii. Și-a smuls părul din cap. L-a gătit ca pe un om care se însoară, nu ca pe unul care moare. L-a dat pământului abia când a văzut mișcând ceva alb sub nara prietenului său.

Atunci s-a ridicat și a fugit în pustiu.

Umbla în piei de leu, nespălat, nemâncat, și striga în stepă:

— Când o să-mi vină rândul, o să zac și eu așa? Frica mi s-a așezat în piept și nu mai pleacă.

Auzise că trăiește la marginea lumii un om căruia i se dăduse viață fără capăt: Utnapiștim, cel scăpat din potop. La el a pornit.

A ajuns la muntele Mașu, pe unde intră soarele seara. Oamenii-scorpion care păzeau poarta i-au spus că nu trecuse nimeni pe acolo niciodată. A trecut: o zi și o noapte de mers prin întunericul din inima muntelui, fără să vadă nimic nici înainte, nici în urmă. A ieșit într-o grădină în care pomii aveau în loc de rod pietre roșii și nu se clintea nicio frunză.

Pe țărmul mării de dincolo de grădină, o crâșmăriță i-a zăvorât ușa în nas și i-a strigat de sus că umblă după un lucru care nu se află nicăieri.

Nu a ascultat-o. Era încă prea devreme pentru el.

A trecut apele morții cu luntrașul Urșanabi, tăind din pădure trei sute de pari lungi, ca să împingă luntrea fără să atingă apa. Și l-a găsit pe Utnapiștim. Bătrânul l-a privit lung.

— Ai venit până aici să te târguiești. Cu cine? Lucrul care ți l-a luat pe Enkidu nu are prăvălie și nu are ușă la care să bați. Iar omul adormit adânc nu se deosebește de un mort — până se trezește.

Apoi i-a dat o probă:

— Stai treaz șase zile și șapte nopți. Atât.

Atâta vreme stătuse și lângă Enkidu, fără să închidă ochii.

Ghilgameș abia s-a așezat și a adormit, înainte să apuce să răspundă.

Femeia bătrânului a frământat câte o pâine pe zi și a pus-o lângă capul celui adormit. Când l-au trezit, a sărit în picioare:

— N-am închis ochii decât o clipă.

Bătrânul i-a arătat șirul: cea dintâi uscată ca piatra, a cincea prinsă de mucegai, a șaptea abia scoasă din vatră.

Omul care nu putea să învingă somnul șase nopți voia să învingă moartea.

La plecare, Utnapiștim i-a spus totuși o taină. Pe fundul mării crește o iarbă care se apără cu spini, ca măceșul. Cine o mănâncă își ia anii înapoi.

Ghilgameș și-a legat pietre grele de glezne, s-a lăsat la fund și a smuls-o. L-a înțepat, cum înțeapă măceșul mâna grăbită. I-a pus nume: *Întoarce-anii*. Nu a mâncat-o. A hotărât să o ducă în Uruk și să o încerce întâi pe un bătrân.

Pe la jumătatea drumului a găsit o baltă cu apă rece și s-a oprit să se scalde.

Un șarpe a simțit mirosul, a venit tăcut și a luat iarba. Și, plecând cu ea, și-a lepădat pielea.

Ghilgameș s-a așezat pe mal și a plâns. Pentru șarpe, a spus. Toată truda, toate apele, tot drumul — pentru un șarpe care trecea pe acolo.

Apoi s-a ridicat și a mers acasă. Iar când au ajuns în fața cetății, s-a întors spre luntraș:

— Urșanabi, vezi zidul? Pune mâna pe el. E cărămidă trecută prin foc, nu lut uscat la soare; de aceea mai stă. Iar temelia de dedesubt nu am pus-o eu. Au măsurat-o șapte bătrâni cu minte, cu mult înaintea bunicului bunicului meu. Fă un ocol pe deasupra și numără câți pași ține.

CE ȘTIE PILDA

Ghilgameș pleacă după un lucru și se întoarce cu altul, și nu-și dă seama niciodată că a făcut schimbul.

Ia seama unde pierde iarba. Nu în fundul mării, nu în luptă. O pierde după ce a avut-o în mână, în timp ce se spăla, într-o după-amiază liniștită. Nemurirea nu i se refuză. I se dă, o ține o zi și nu o poate păstra — fiindcă nu e genul de lucru care se ține.

Și ia seama ce face în ultima frază. Nu blestemă drumul, nu spune că totul a fost degeaba. Ia mâna luntrașului și i-o pune pe un zid. Cel mai vechi răspuns pe care omenirea l-a scris despre moarte nu e o doctrină, e un gest: uite ce se face, uite ce ține, uite că temelia de dedesubt a fost măsurată de alții cu mult înaintea mea. Cel care s-a crezut singur împotriva morții descoperă la urmă că stă pe ceva ridicat de cei dinaintea lui.

Povestea are patru mii de ani și se citește și astăzi. Nu pentru că el a găsit iarba. Pentru că a pierdut-o cinstit, și cineva a scris asta pe lut.

Frica te face să fugi, nu să treci o zi și o noapte prin întunericul unui munte. Ce l-a dus pe Ghilgameș până la marginea lumii era altceva, care nu are nume bun în nicio limbă. Toate vocile care urmează sunt ale unor oameni care s-au întors de pe drumul acela cu ceva în mâini.

CE AU TOATE ÎN COMUN — NU RĂSPUNSURILE, CI FORMA LOR

Citește tradițiile lumii una după alta și primele lucruri care sar în ochi sunt deosebirile: un panteon cu treizeci de milioane de zei și un Dumnezeu care nu îngăduie nicio imagine, călugări care nu ucid nici tântarul și profeți care au condus armate.

Ce se aude dincolo de ele, dacă stai destul de mult, e treaba capitolului care urmează. Nu am de gând să spun aici ce iese la capăt; ar fi ca și cum ți-aș citi ultima pagină înainte de prima.

Se poate spune însă ceva de la bun început, fiindcă nu e o concluzie, ci o observație despre alcătuire. Nu *ce* afirmă căile. Din *ce* sunt făcute.

Orice cale vie de pe lumea aceasta are aceleași cinci oase.

Cineva a văzut cu ochii lui. La începutul fiecărei tradiții stă un om care nu a primit o informație, ci a pățit ceva: un rug care arde și nu se mistuie, o lumină pe drumul Damascului, un smochin sub care s-a ridicat un om schimbat la față, o peșteră lângă Mecca. Experiența directă e piatra de temelie. Tot restul e comentariu la ea.

A rămas un drum. Omul acela a spus pe unde a trecut, iar din spusa lui s-a făcut o cale pe care o pot merge și cei care nu au avut vedenii: rugăciune, meditație, post, cântare, tăcere. Fără drum, experiența rămâne a unui singur și moare cu el.

Se merge în doi și în o sută. Nicio tradiție nu a supraviețuit ca practică privată. Sangha, biserica, *umma*, ordinul, satul care se strânge la aceeași oră — nu pentru administrație, ci pentru că un om singur pe drumul acesta se rătăcește fără să bage de seamă, iar ceilalți sunt singura oglindă în care se vede.

Se cere ceva la purtare. Toate au o etică, și toate o spun cam la fel: nu face altuia ce ție nu-ți place. Nu e o anexă lipită pe metafizică, e verificarea ei. Dacă un om spune că a văzut Realitatea și pe urmă își înșală vecinul la cântar, tradiția lui știe ce să creadă despre vedenia aceea.

Omul iese altul. La capăt nu se promite mai multă informație, ci un alt om. Nimeni nu a spus vreodată că scopul e să știi mai multe despre Dumnezeu.

Scoate oricare dintre cele cinci și vezi imediat ce se strică. Experiență fără drum: o beție privată, care nu se poate da mai departe. Drum fără experiență: o rutină ținută de oameni care păzesc amintirea altcuiva. Practică fără etică: o tehnică, iar tehnicile se vând.

Cinci oase, aceleași cinci, la oameni care nu auziseră unii de alții. Asta nu dovedește nimic despre cer. Dar e ciudat în felul în care e ciudat să găsești aceeași unealtă în două morminte de pe două continente.

Despre drumuri vechi s-a spus, o dată, ceva ce nu se mai uită. A spus-o Buddha nechemat, unor călugări care nu întrebaseră nimic.

Pilda drumului vechi din pădure

Repovestită din Nagara Sutta („Cetatea”), Samyutta Nikaya 12.65, Canonul Pali

S-au așezat ca în orice dimineață, iar el a început de la sine:

— Călugări, înainte de trezire, când eram încă unul care caută, m-am uitat la lumea aceasta căzută în nenorocire, care se naște și îmbătrânește și moare și se naște iarăși, și nu-și cunoaște ieșirea. Și am căutat de unde vine, verigă cu verigă, până unde se putea merge. Apoi am căutat pe unde se desface. Și am aflat.

Apoi a spus povestea.

Închipuiți-vă un om care umblă printr-o pădure fără capăt. Nu e potecă, nu e sat, nu e fum. Merge de zile întregi și nu știe dacă înaintează sau se rotește.

Și deodată vede un drum.

Un drum vechi, bătut demult, pe care umblaseră oameni înaintea lui. Se vede că e drum, nu întâmplare: merge undeva, urcă unde trebuie să urce, ocolește mlaștina.

Omul îl ia. Iar drumul îl scoate la o cetate — o cetate veche, în care locuiseră oameni odinioară. Are ziduri, are grădini, are dumbrăvi, are heleșteie cu lotuși. E năpădită de pădure, dar se vede de la prima privire că aici a fost bine de trăit.

Omul nu rămâne acolo.

Se întoarce pe același drum, ajunge la rege și îi spune:

— Să știi, măria ta, că umblând prin pădure am dat peste un drum vechi, iar la capătul lui peste o cetate veche, cu ziduri și cu ape. Ridic-o la loc.

Regele o ridică la loc. Trece o vreme, și cetatea e din nou plină și bogată, cu oameni mulți, crescând și întinzându-se.

— Așa am făcut și eu, a spus Buddha. Am văzut un drum vechi, o cale bătută de cei pe deplin treziți care au fost înaintea mea. Am mers pe ea, și mergând am aflat de unde vine durerea și pe unde se stinge.

Iar drumul acela vechi are opt brațe: felul în care vezi și felul în care hotărăști, felul în care vorbești, felul în care te porți și felul în care îți câștigi pâinea, felul în care te străduiești, felul în care iei aminte și felul în care te aduni.

— Am mers pe el până la capăt. Și am spus ce am aflat călugărilor și călugărițelor, bărbaților și femeilor din lume — până când viața aceasta a ajuns întinsă, cunoscută de mulți, răspândită printre oameni.

CE ȘTIE PILDA

Ia seama ce nu spune omul acesta.

Cel mai original om din istoria religiilor, cel care a rupt-o cu casta, cu jertfa și cu zeii vremii lui, își începe mărturia spunând că nu a inventat nimic. Revelația, așa cum o descrie el, nu e descoperirea unui pământ nou. E cineva care dă peste un drum și îl ia.

Și ia seama ce anume face dintr-un drum un drum. Nu piatra, nu măiestria. Faptul că au umblat oameni pe el. Un drum e urma unor treceri, iar dacă mai e acolo după atâta vreme înseamnă că nu au trecut puțini și nu au trecut o dată.

Apoi mai e ceva, care scapă ușor: găsitul nu rămâne în cetate. Ar fi putut — are ziduri, are apă, nu-l deranjează nimeni. El face drumul înapoi și cheamă un rege cu zidari cu tot. Nu din datorie: pur și simplu

nu poate să nu spună. De acolo vin toate comunitățile de pe lume — nu din ambiția de a organiza oameni, ci din neputința cuiva de a ține un astfel de lucru numai pentru el.

Și ia seama cum se termină amândouă poveștile deodată, cu același cuvânt. Cetatea se umple de oameni. Vestea se întinde printre oameni. Un drum găsit pe care nu mai calcă nimeni se închide la loc într-o generație — pădurea nu are nimic împotriva lui, doar crește.

Iar dacă asculți tradițiile lumii și auzi același lucru spus în limbi care nu se înrudesc, cea mai simplă explicație nu e că s-au copiat una pe alta.

E că pădurea e mare și drumul e vechi.

Cele două povești stau la capetele aceleiași linii.

La un capăt, un rege care pleacă din pricina unui mort, umblă până la marginea lumii, pierde tot ce a câștigat și se întoarce cu mâna goală ca să arate o cărămidă. La celălalt, un călător care dă peste un drum bătut de alții și se întoarce din el ca să cheme lume.

Între mâna goală a lui Ghilgameș și drumul de sub pădure încap toate religiile lumii.

Ce urmează sunt vocile, pe rând, fără ierarhie și fără judecată. Nu trebuie să fii de acord cu niciuna. Ajunge să stai destul de mult în încă-pere.

CAPITOLUL I

Dumnezeu — Fețele Infinitului

Există o întrebare pe care omul nu a învățat-o de la nimeni.

Nu i-a fost predată și nu s-a născut din nevoie practică. Nu ajută la vânat, nu îmblânzește focul, nu face grâul să crească. Și totuși nu există trib pe pământ care să nu o fi pus. Copilul o pune înainte să știe că e o întrebare. Bătrânul o pune din nou, când toate celelalte s-au consumat.

Ce este dincolo?

Iar dacă stai destul cu ea, întrebarea se întoarce și te privește. Orice răspuns ai da e făcut din cuvinte, iar cuvintele sunt unelte pentru lucruri care au margini. Cum măsoari cu rigla ceea ce nu are capăt? Cum numești ceea ce era acolo înainte să existe nume?

Toate marile tradiții au îndrăznit totuși să răspundă. Și tocmai în îndrăzneala lor se petrece minunea: fiecare a răspuns în alt grai, sub alt cer — și, ascultate împreună, spun același lucru. Că Realitatea ultimă depășește orice ai putea gândi despre ea, și că îți este, în același timp, mai aproape decât propria ta respirație.

Capitolul acesta nu încearcă să te convingă de nimic. Așază una lângă alta șase încăperi și lasă ușile dintre ele deschise.

